

Omväxlingar på Kuba

René Vázquez Díaz

1. Min morbror är 89 år och han säger: "Kvinnoförbundet leder landet i fördärvet." Jag undrar varför: "Jo, säger han, för här är det kvinnorna som bestämmer."

Jag kollar siffror och fakta och förstår gamlingens oro. Av politiska ledare på länsnivå utgör kvinnorna 50,5 procent. I statsrådet utgör de 42 procent. Av universitetsstudenterna är de 63 procent och 60 procent av de yrkesutbildade på högre nivå. 53 procent av forskarna är kvinnor. I nationalförsamlingen utgör de 48,86 procent, vilket innebär att Kuba – utan kvotering – uppnått jämställdhet i parlamentet. Vice talman är Ana María Mari Machado och av de fyra medlemmarna i Kubanska akademien är två män. Sjuksköterskan José Agustín Hernández González, en transsexuell mer känd under namnet Adela, valdes till kommunfullmäktige i Santa Clara med överväldigande majoritet. Enligt min morbror är "Raul Castro den sista mannen vid makten."

2. Det är mässa i Cienfuegos' proppfulla katedral. Predikan ansluter till den landsomfattande debatten för att de djupa förändringarna som är på gång, ska genomföras med solidaritet, anständighet och värdighet. Katolska kyrkan verkar inte ansluta sig till utlandets planer på regimskifte på Kuba utan till en regim som genomför förändringar för folkets väl. Med tanke på sitt förflutna har katolska kyrkan en hel del att göra på Kuba, för sitt eget bästa. Och det gör den med känsla av ansvar och omsorg om vad revolutionen har betytt för enkelt folk. Jag kan inte låta bli att tänka på José Martí's hårda ord: "Jag vill lära

folk att rädda den som håller på att drunkna, och aldrig att gå i mässan." I Cienfuegos säger prästen: "Det du har fått gratis, ge det alltid vidare gratis. Himmelriket är nära."

3. Till sandstränderna kommer överfulla badbussar från städer och byar i inlandet. I den folkliga mångfalden är ingen hudfärg mer eller mindre företrädd: alla skiftningar av den kubanska färgen solar sig tillsammans utan att någon bryr sig om någon annans hudfärg. Många tar sig en klunk rom. Matstånden under kokospalmerna är privata. En lång räckia i olika färger säljer risrätter, friterad fisk, glass, juice, rom, frukt, mackor, pizzor. Denna livaktiga handel är ny på Kuba. Varje stånd skruvar upp sin musik till helvetesnivåer, alla festar och säger samma sak till mig: USA borde låta sina medborgare resa till Kuba. Det skulle innebära fler arbetstillfällen, inkomster och kontakter med det berömda fria folket på andra sidan Floridasundet.

Förra året kom 2 838 468 utländska turister till Kuba. De flesta var kanadensare. 40 procent åker till Varadero. Men den dag övriga nordamerikaner får tillstånd av sin regering att fritt resa till Kuba kommer de att slå alla rekord. Egenföretagandet skulle växa enormt, säger alla. Men kubanska staten skulle också dra in en del och genom fördelningspolitiken skulle alla kubaners liv förbättras med ökade resurser till hälsovård, idrott, utbildning... Och det är ju precis det som blockaden ska förhindra. Den är avsedd att pressa ner Kubas ekonomi till bottenivå utan att orsaka en mänsklig katastrof.

"Tänk om Karibiska havets kryssningsfartyg, fulla med nordamerikaner, kunde angöra hamnar på Kuba" säger några fiskare i samtal med ägaren till ett strandpensionat. Bredvid ligger ett statsägt hotell. Den privata terrassbaren ser ut att flyta på vågorna. Längre ut syns några öar och pensionatsägaren börjar drömma: "Tänk bara om det nu låg två eller tre kryssningsfartyg på kö för att lägga till här!" Vidden av hans dröm kan belysas med ett par exempel: Barcelonas hamn kan ta emot 17 kryssningsfartyg med 64 000 turister ombord. När de går iland är det med 6 miljoner euros köpkraft. Enligt Floridas kryssningssällskap Florida - Caribbean Cruise Association /FCCA/ har deras 21 turistmål i Karibien skapat 45 225 arbetstillfällen. Under 2011-2012 förbrukade kryssningsturisterna direkt 2 miljarder US-dollar. Kubas Havanna, Cienfuegos och Santiago har också hamnar för kryssningsfartyg. Men det fartyg som angör Kuba förbjuds under 180 dagar att angöra hamn i USA. Så jag undrar hur folk tänker när de säger att blockaden inte hindrar Kubas utveckling. "Jag skulle vara nöjd", säger drömmaren, "om bara var tredje kryssningsturist tog sig en öl här."

4. Jag har en systerdotter som är med barn. Hon är lugn och trygg och berättar att mödra- och barnavården har väldigt hög kvalitet trots materiella brister. Kontrollerna under havandeskapet sker systematiskt och kostar ingenting, med regelbundna provtagningar och hälsokontroller. Förra året var barnadödligheten på Kuba den lägsta i hela världsdelen: 4,6 av tusen levande födda. Kuba är också det enda landet i Latinamerika som har utrotat undernäring bland barn tack vare den statliga politiken för bättre livsmedelsförsörjning, och alldeles särskilt för sårbara grupper. Trots blockaden och systemets tillkortakommanden och som sagt, de materiella bristerna, förblir Kuba det enda landet i Latinamerika där barnens välfärd står högst på dagordningen. Många kubaner som utvandrat till Miami, skickar sina barn till trygga släkten på Kuba över sommarlovet.

6. Det går framåt för landet men dissidenterna säljer sig. De som besöker folk runt om på ön finner att Kuba rör på sig och blir friare under öppna diskussioner och motsättningar, utan att någon hamnar utanför. Den ickestatliga verksamheten breder ut sig och i städer och byar växer butiker och kooperativ fram. Den som tidigare hängde i ett gathörn har börjat arbeta. Mark upplåts med bruksrätt och behovet av kooperativ inom olika områden diskuteras. En ny skattelagstiftning har tagits fram och villkoren för in- och utresor har förenklats i grunden. Vänner som tidigare klagade över att myndigheterna inte lät dem resa utomlands, klagar nu över att ambassaderna behandlar dem som tredje klassens folk: möjliga invandrare som inte kan få visum.

Utoparna har återvänt till gatorna: färskt bröd, finfin potatis, jordnötter! De som kan, köper och säljer bilar och bostäder. Bankerna ger lån till kooperativ och enskilda, bönderna säljer sina produkter direkt till turistsektorn och staten subventionerar bostadsupprustningen. Det byggs för brinnande livet över hela ön. Allvarliga problem återstår att lösa, som de otillräckliga lönerna, svårigheten att få fisketillstånd och den dubbla valutans gordiska knut, "ett av de allvarligaste hindren för landets utveckling", enligt Raul Castro.

In denna atmosfär av diskussion, framsteg och hopp - trots blockaden - rådfrågas medborgarna innan förändringar genomförs. Men en blick på de grupper som försvarar USA:s politik mot Kuba möter en sorglig bild. Damerna i vitt anklagar en dissident vid namn Ferrer García för att med löften om pengar värva över folk från deras led för att utöka sina. Alla anklagar varandra för att använda diktatorsfasoner och att vara så infiltrerade att ingen kan veta vem det går att lita på. Det berättas att en grupp inom Damerna i vitt i Oriente övergav organisationen. Många menar att det de håller på med saknar mening och att andra klagat över att pengarna de får utifrån inte fördelas jämnt.

Och mitt i denna röra av misskrediterade fosterlandsvänner som ingen respekterar i de trakter jag besöker, angriper Ferrer en annan grupp för att de bara ägnar sig åt att ta emot pengar och försöka komma över ett av de alltmer svårfångade visumen för att kunna lämna landet. Tidigare fick Damerna i vitt 30 cuc från USA:s intressekontor i Havanna för varje demonstration de medverkade i - alltså en månadslön. Nu får de bara hälften och deras ordförande, Berta Soler, förvärrade bråket när hon mitt i ett möte ringde upp USA-diplomaterna och informerade om att hennes medlemmar lämnar organisationen.

5. Kubaner har blivit ouppfostrade. Precis som enskilda människor som utsätts för övergrepp, skadas hela folk när de måste försvara sig. Efter 11 september införde USA hemliga fångelser, rättfärdigade tortyr, bröt mot folkrätten, institutionaliserade ett alltomfattande spionage och upphöjde utomrättsliga avrättningar till rutin. På Kuba undergrävde den ekonomiska krisens osäkerhet och umbäranden folks goda uppförande i ett bristsamhälle som kämpade för sin överlevnad mot alla odds. Vardagslivet blev hårdare på 90-talet och vulgariteten bredde ut sig. I det kubanska samhället finns grupper som med näbbar och klor slogs för livets nödortfört och de blev knotiga som vindpinade växter. Nu diskuteras bristen på hänsyn till andra, framför allt bland ungdomen. Det är ett landsomfattande problem men det märks mindre utanför Havanna. Håglösheten inför folk som kastar sina sopor lite var som helst eller bristen på artighet och omsorg i umgänget med andra, har förbytts i ett korståg mot ohövlighet och vanvård.

Detta verk är licensierat under Creative Commons Erkännande-Icke-kommersiell-Ingå bearbetningar 2.5 Sverige licens. För kopia av denna licens besök <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/2.5/se/>. Det har publicerats i www.globalarkivet.se